

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Argumenta initio quæstionis proposita soluuntur. Membrum 4.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

MEMBRUM IV.

Argumenta initio questionis proposita
solvantur.

Ad primum. Primum argumentum initio disputationis propositum non minus pugnat contra Scotum, quam contra nos. Apud Scotum; namque elicere intellectionem ac verbum, est actio immanens: & tamen per eam producitur intelligere & verbum, ut ipsemet affirmat: quare confiteri tenetur, per aliquam actionem immanentem produci aliquid terminum. Ad argumentum ergo dicendum est, discrimen illud inter actionem immanentem & transeuntem, quod Aristoteles tradit 9. Metaph. & 1. Ethicorum innuit, non ita esse intelligendum, quasi per actionem immanentem nihil omnino producat: sed ita ut nihil producat, ad quod actio ipsa ordinatur tamquam ad finem. Itaque discrimen, quod illis in locis Aristoteles constituere intendit, est, quod per actionem transeuntem producitur aliquid aliud, ad quod actio ipsa ordinatur tamquam ad finem: per actionem vero immanentem nihil producit, ad quod actio ipsa dirigatur tamquam ad finem. Estque illud legitimum discrimen, maximèque adnotandum inter utramque actionem. Per calefactionem enim non solum producitur calor, sed etiam calefactio ipsa est in rerum natura, ut sit calor, & non è contrario, idè est calor, ut sit calefactio, per quam producitur: idè quæ cernitur in cæteris actionibus transeuntibus. Quia ergo in illis actio est propter terminum productum tamquam ob finem, & non è contrario, terminus est nobilior actione: eaque de causa in actionibus transeuntibus nunquam actio ipsa est ultimum tamquam finis, ad quem cætera ordinantur. In actionibus autem immanentibus, licet semper per eas aliquid producat, ut intellectionem verbum, per cognitionem sensus species expressa, in quam non quadrat propria verbi appellatio, per actus etiam voluntatis certus terminus, ut artic. 3. ostendimus (quod idem cæteris actionibus immanentibus conuenit) nihilominus res productæ ipsas productiones tamquam fines respiciunt, nec tamen sunt earum fines. Neque enim idè intelligimus, ut producat verbum, sed idè intelligendo producit verbum, quia sine eo non possumus intelligere. Quod fit, ut verbum ordinetur à natura ad intellectionem tamquam ad finem, & non è contrario. Habitus etiam, quos actus intelligendi, volendi, &c. tamquam principia efficientia pariunt, ad ipsosmet actus tamquam ad fines diriguntur: habitus namque à natura instituti sunt, ut promptius & melius exerceamus actus ipsos: nec tamen actus dantur, ut habitus sint. De his copiosius disseruimus 2. de Anima, cap. 4. Quia ergo actus immanentes intellectus & voluntatis præstantiores sunt cæteris omnibus rebus, quas producunt, rationemque finis habent comparatione harum, merito Aristoteles 1. & 10. Ethicorum felicitatem tam moralem quam speculatiuam, in illis constituit.

Ad secundum. Ad secundum negandum est antecedens: ostendimus namque actum sentiendi speciem expressam generare, similemque modo aliquo terminum actionibus voluntatis respondere, artic. 3. patebit.

Ad tertium. Ad tertium concedenda est consequentia, si tam in antecedente, quam in consequente sermo sit de intelligere, quod sit vera actio, quale est omne intelligere creatum. Ad primam probationem, qua conse-

quentis falsitas probatur, dicendum est, Filium & Spiritum sanctum non intelligere intellectione quæ sit actio, quæque ab intelligente distinguatur, & idcirco non esse opus, ut producant Verbum: id quod in sequentibus clariùs exponetur. Quod verò attinet ad secundam probationem quæst. 1. art. 2. disput. 1. ostendimus, & beatos intuentes diuinam essentiam, & Angelos, cum propriam contemplantur substantiam, verbum proferre.

Ad quartum dicendum est, intelligentiam, id est, intellectum, per intellectionem producere verbum tamquam per actionem, quæ est ipsamet verbi productio: non verò tamquam per principium efficiens: Augustinum autem dicere, verbum produci à memoria tamquam à principio efficiente, à quo tum actio, qua generatur verbum, tum etiam verbum ipsum procedit.

Ad quintum negandum est, speciem impressam & expressam de eodem obiecto esse eiusdem speciei, ut in libris de Anima explicatum est. Impressa namque inducitur à solo obiecto, aut à notitia sensus inferioris in potentiam cognoscentem superiorem: expressa verò producitur, tum à specie impressa, tum etiam à potentia longè nobiliori, in qua talis species impressa residet, ex cuius potentie influxu, & actione species expressa habet maiorem perfectionem essentialiam, quam habet species impressa, etiam utraque sit imago eiusdem obiecti.

Ad sextum negandum est antecedens. Ad probationem neganda est consequentia. Ad cuius confirmationem respondebis, tunc aliquid, iuxta eam formam loquendi quorundam autorum, esse in potentia essentiali, quando est in potentia, non solum ad operationem, sed etiam ad formam, à qua elicitur operatio tamquam à principio efficiente: non verò quando est in potentia ad formam, quæ operationem ipsam terminat, quo modo se habet species expressa ad verbum, si cum actu intelligendi conferatur.

Ad septimum dicendum est, intellectionem, quæ vera sit actio, non posse distincta perfectæque notitia cognosci, quin terminus ea genitus cognoscatur: posse tamen confusè intelligi sine cognitione termini. Cuius rei causa est, quia cum huiusmodi actiones non dirigantur ad terminos, quorum sunt productiones, tamquam ad fines, sicut actiones transeuntæ ad suos terminos ordinantur: neque item earum termini obiecta sint, circa quæ versantur, sicut termini actionum transeuntium obiecta suo modo sunt transeuntium actionum, sed earum obiecta solum sint res, quæ per eas cognoscuntur, quas proinde, ut 2. de Anima, cap. 4. ostensum est, essentialiter respiciunt: fit, ut intelligi confusa cognitione possint per comparationem ad res, quæ per eas percipiuntur, id est, per comparationem ad sua subiecta, nulla interim habita consideratione termini: quemadmodum etiam calefactio intelligitur per comparationem ad calorem, ad quem per se ordinatur tamquam ad obiectum. Cætera, quæ de verbo dici poterant, commodius disputabuntur quæst. 34.

ARTICVLVS II.

Vtrum processio aliqua in diuinis possit
dici generatio.

Examinet, an processio Verbi per intellectum, quam iuxta fidem Catholicam articulo præcedente in Deo confitentem esse ostendit, verène, ac proprie sit generatio, ac proinde verum Verbum diuinum verè,